

Életutak találkozása

Nagy Gáspárról

A szombathelyi főiskola elvégzése után, 1971 őszén került Nagy Gáspár a fővárosba, s könyvtárosként kezdett dolgozni. Én meg – tanársegédi munkám mellett – 1972 januárjától lettem a *Magyar Ifjúság* hetilapjának irodalmi szerkesztője. Az újságnak rendszeresen egyetlen oldalnyi helye maradt az irodalomra. Hetente fogadóórát is kellett tartanom, s egy ilyen alkalommal ismerkedtem meg Gazsival már az év tavaszán. Többször közöltem egy-egy versét. Felhívó erejűvé a melléklet 1973. decemberi számának versösszeállítása lett, melynek élén az *Anyámmal hófehérülők* című vers állt. A bemutatáshoz egy rövid méltatás is kapcsolódott: „...Nagy Gáspárt legutóbb elkészült munkája, az *Anyámmal hófehérülők* teljes fegyverzetében mutatja. A legújabb magyar líra csodaszép édesanya-képei – Nagy László, Csoóri Sándor, Juhász Ferenc, Ágh István versei – után is tud új módon szólni, keményen és lágyan egyszerre, feledhetetlenül. Az édesanyjától hosszú évek óta elszakadt, csak karácsonyra hazalátogató fiúnak számolnia kell az elmúlás döbbenetével is, ami szétronthatná e gyönyörűen épített látomás tartópilléreit. De megbűvöli a világot, a rontás ellen tiltakozva, a halhatatlanságot énekl, s így vállalja az édes szülő sorsát: »befödöm vizek homlokán a sírást s anyámmal hófehérülők«” (*Magyar Ifjúság*, 1973. XII. 7.).

Gazsi versét olvasva állapítottam meg magamban, hogy nem csupán a tehetséges pályakezdők egyike, mert ő a legjobbak közé tartozik. Az akkor már létező, műveket szemlélő folyóirat, a *Látóhatár* ezt a verset át is vette másodközlésre. Nem sokkal e költemény megjelenése előtt, 1973. október 20-án mutatta be a költőt – akit Nagy László is ajánlott – Kormos István az *Élet és Irodalom* lapjain.

Egy másik *Magyar Ifjúság*-beli közléshez a korban nem ritka esemény fűződik. Az újság „éber” cenzora közvetlenül a megjelenés előtt engem meg sem kérdezve átírta Nagy Gáspár egyik verssorát. Ebben az nem tetszett neki: „jöhetett kozák-szurony, tehervonat”, mert a kozák szó szerint szovjetellenes minősítésű, ezért „csendőrszurony” lett belőle. A versben egyébként félreérthetetlen

volt, hogy Petőfi Sándorról, majd József Attiláról szó. Emlékszem arra is, amikor 1972 novemberében Illyés Gyula megkapta a Munka Vörös zászló Érdemrend magas kitüntetését, miként mérgelődött a főszerkesztő-helyettes a szerkesztőségben: „Kitüntetni ezt a fasisztát!” Meggyőzni őt tévedéséről nem sikerült. Mindazonáltal azokban az években már szelídebb volt a szigor, s ugyanakkor a lap Illyést köszöntő összeállítása, benne a fiatal írók KISZ-szervezetének köszöntő levelével nyugodtan megjelenhetett. S ezt a köszöntőt is újraközölte a *Látóhatár*.

Évekkel később olvastam Szőnyei Tamás *Titkos írás* (2012) című könyvében a Nagy Gáspárról készült jelentések között azt, amely engem is érintett. Madróczy fedőnevű ügynök említi 1974 januárjában, hogy a *Magyar Ifjúságban* közölt Nagy Gáspár-versekből „tisztán kihallatszó vallásos hangvétel” miatt érthetetlen a szerkesztői koncepció, könnyelmű a szerkesztő. A kifogásolt személy én voltam.

*

Életünknek másik közös színhelye a Magyar Írószövetség székháza volt. Gazsival rendszeresen találkoztunk a fiatal írók számára rendezett esteken a Bajza utcában. 1972-ben pedig külön a fiatalok számára az Írószövetség ajánlásával kihelyezett esztétikai tanfolyamot indítottak a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem engedélyével. Ennek három éven keresztül Tőkei Ferenc volt a tanára, s időnként Zoltai Dénest is meghívta. Ezen a képzésen Nagy Gazsival együtt vettem részt én is. Talán húszan jelentkeztünk, de elég hamar jónéhányan lemorzsolódtak. 1973 tavaszán megalakult a FIJAK, s ennek tagja lett Gazsi is. A következő évben pedig ő lett az Írószövetség egyik könyvtárosa, így még tartósabbá válhatott kapcsolatunk.

*

Nagy Gáspár egyik választott mestere – Jékely Zoltán és Nagy László mellett – Kormos István volt. A költőnek közel negyedszázados szünet után jelent meg *Szegény Yorick* című, karcsú, de lényegében gyűjteményesnek nevezhető verseskönyve. Igazából én is akkor ismerkedtem meg a költővel, akinek addig inkább csak a gyermekirodalomban voltak fontos művei. Az új kötetről lelkes méltatást írtam a *Népszavában*, s talán ennek is szerepe volt abban, hogy egy-két év múlva barátságos kapcsolatba kerültünk. A Móra Kiadónak és a frissen induló Kozmosz Könyveknek egyik főszerkesztője Illés Lajos volt, aki jóakarátúan a Móránál is kezdett nekem lektori, szerkesztői munkát adni. Ennek számomra fontos eredménye lett három antológia is, s ezek révén kerültem munkakapcsolatba is Kormossal. Először a *Tengerlátó* antológia készült el. 1974 táján láttunk munkához. A felelős szerkesztő ugyan Fazekas László volt, de a költői antológia minden lényeges feladatában meghatározó munkát vállalva részt vett Kormos Pista is. Emlékszem rá, hogy lektori jelentést is készített a kötetéről, amely aztán 1977-ben jelent meg. A gyűjteményben, amelyet válogattam, szerkesztettem és előszóval is elláttam, Nagy Gáspárnak kilenc verse kapott helyet. S ez

a nagyobb terjedelem korántsem volt szerkesztői elfogultság sem részemről, sem Kormostól.

A *Tengerlátó* sikerén felbuzdulva, hiszen 9800 példányban adták ki, újabb javaslattal ostromoltam a kiadót, hogy a már egy vagy több kötetes, de 35 éven aluli költők antológiája után jelenjen meg olyan könyv is, amely a kötet nélküli pályakezdőket mutathatná be. (Az életkornak azért volt fontos szerepe, mert hivatalosan 35 éves korig számíthattak a művészek is fiatalnak.) A kiadók küszködtek a sok-sok jelentkezővel, s ehhez képest kötethez csak kevesen juthattak. Ezt maga Kormos István is megtapasztalta, hiszen ő már 1970-től szerkesztette évente 2-3 elsőkötetes könyvét, de a Szépirodalminál és a Magvetőnél is sorba álltak a pályakezdők. Érthető, hogy Kormos is nyomatékosan támogatta az újabb antológiát. Ezt 1976–77-ben kezdtem el összeállítani és szerkeszteni, s a válogatásban Kormos Pista is részt vett, egészen váratlan haláláig. De a könyv felelős szerkesztője akkor már Nagy Gáspár volt, aki 1976-ban lett a kiadó munkatársa. Kormos halála után pedig ő kapta meg az elsőkötetes sorozat szerkesztését. Még nem fejeztük be egészen a szerkesztést, voltak vitatható nevek. Én néhányat kihagytam volna, de ekkor a kiadó úgy döntött kegyeleti okokból, hogy akiket Kormos javasolt, maradjanak benn. Utólag be kell vallanom, hogy túlságosan jólelkűek voltunk. A 45 fiatal költőből nem mindenki bírta a *Madárúton* való szárnyalást. Többen elhullottak, s egyetlen kötetük sem jelent meg. De az 1979-ben megjelent gyűjtemény olyan induló költőket is bemutatott, mint Ferenc Győző, Gécz János, Lezsák Sándor, Ószabó István, Rakovszky Zsuzsa, Szervác József, Szkárosi Endre, Tóth Erzsébet, Zalán Tibor.

Még egy antológiát szerkesztettem, hogy ne hiányozzanak a fiatal prózaírók sem. A *medveölő fia* 38 szerzőt mutatott be. Ebben nem pályakezdők, hanem egy vagy több kötetes prózaírók kaptak helyet. Nagy Gáspár volt a felelős szerkesztő, a könyv 22 000 példányban jelent meg. Emlékszem, többen azt hitték, hogy cím kamaszregényre utal, vadásztörténetre, pedig a címadó történet, Simonffy András elbeszélése nem erről szólt.

*

Nagy Gazsi kozák-szuronyos versének a hetilapon belüli botránya múltó epizód volt életemben. Nem volt ilyen egyszerű a Nagy Imre-verssel kapcsolatos történetem. Tudjuk, hogy 1984 őszén ez a híressé-hírhedtté vált vers arra utalt, amiről nem lehetett beszélni. Az egyetemen, a tanszéki értekezleteken Király tanár úr minden hónapban megvitatta az aktuális politikai kérdéseket is. Indulatosan kifakadt, mondván, hogy egy névtelen fiatal költő feltűnési vágyában rátámadt Kádár Jánosra. Az ő lélegzetvételnyi szünetében belém bújt az ördög, s megszólaltam: „De Pista, Nagy Gáspár tehetséges költő!” Mire ő, a falat nézve, lefojtott indulattal szólt: „Neked tehetséges az, aki Kádár elvtársat gyilkosnak nevezi?” Mire Czine békítően közbeszólt: „De hát ezt senki sem mondta.” Ő pedig folytatta, nekem címezve, hogy ez egy állami egyetem, ahol kötelező az állami fegyelem. Akinek ez nem tetszik, az holnap kérje ki a munkakönyvét!

Nem kértem ki. Talán tíz nap múlva találkoztunk a folyosón, s belém karolt: „Igazad volt, Nagy Gáspár tényleg tehetséges. De kérlek, te pedig ismerd el, hogy az ő részéről súlyos politikai hiba volt ennek a versnek a közlése.” Én ezt megkönnyebbülve elismertem. S erről többé nem beszéltünk.

*

Első kötetétől kezdve írtam róla, s kaptam a baráti dedikációkat. Interjút kétszer készítettem vele. Egyszer a *Magyar Ifjúság* részére a Hónap költője rovatba 1977-ben, de az írás nem jelent meg. Ma már nem emlékszem rá, hogy miért. A másik interjú Budakeszin készült tévések részvételével 1999-ben. Ekkor történt, hogy Gazsi büszkén mutatta nem is olyan régen kapott Balassi-kardját.

A Széphalom Könyvműhelynél Mezey Kati kiadásában megjelent *Ezredváltó sűrű évek* kötetét én mutattam be 2003-ban. Utolsó személyes találkozásunkra a Petőfi Irodalmi Múzeumban a Czine Mihály-díj átadásán került sor, ahol én mondhattam laudációt, amely később a *Hitel*ben jelent meg (*Bevezetés és 12 pont Nagy Gáspárról*, 2006/12). Amikor 2006-ban a *Tíz kortárs költő* című könyvemet állítottam össze, abban a legfontosabb szereplő éppen Gazsi lett: 16 írást gyűjtöttem össze Gazsiról. Már tudtuk, hogy gyógyíthatatlan beteg, de még megírhattam neki, hogy készül a kötetem a Felsőmagyarország Kiadó gondozásában. A megjelenését ő már nem érthette meg.

2006 vége felé ismétlődően influenzával kínlódtam. Nem mertem Budakeszire menni, nehogy megfertőzzem a beteget. Gazsi 2006. december 5-én rövid levelet írt, amelyben megköszönte, hogy a Művészeti Alap segélyezési bizottsága, amelynek én voltam az elnöke, segélyt szavazott meg számára.

Még ötvenedik születésnapjára írtam neki egy játékos vers-rigmust, felsorolva addig írott köteteinek címeit így módon:

Visszaszámlálás

Nagy Gáspárnak,
ötven utánra

Idő nem jön kegyesen
anyánkkal hófehérülni,
elfogy lassan a tenyérynki:
szaltószabadság.
TUDOM, NAGY NYÁRI DÉLUTÁN LESZ,
s kattog a ZÓNAIDŐ,
mikor megszólítnak
FÖLÖS ÉBRENLÉTEM
riadt szívrugásai,
nyugtázza egy tétova
MOSOLYELÁGAZÁS:
akármint számolsz,

MÚLIK A JÖVŐNK.
TÉKOZLÓK IMÁJA csikorog,
kavics a szájban,
KIBIZTOSÍTOTT BESZÉD.
Most ÁRON MONDJA,
mózesi szóval:
Mind elévülnek
a FÖLDI PÖRÖK,
mire utolsó ver
a HALÁNTÉKDOB,
s porrá éget
fehérizzásában
a KORONATŰZ.

(1999. 01. 30.)

Ez derűs írás volt, az viszont torokszorító, amelyet 2007 januárjának legvégén ismerhettem csak meg. Hatvanötödik születésnapom alkalmából köszöntő könyv készült az Írószövetség szervezésében. Gazsi nagybetegen is vállalkozott arra, hogy ő is ír ebbe. December folyamán készült el a kézirattal, s mint később megtudtam, ez volt életében a legutolsó befejezett költői megszólalása. A szerkesztők tisztelgésül az ő versét rakták a köszöntő könyv élére, hogy soha el ne feledjem e halál dátumát.

Biztató Vasy Géának

Csonthideg januárban
elképzelem az irodalom
örök szolgálatosának
álombeli szép útját
amint megcsavart fák között lépeget
az idő alakította, amint engemet
hisz kibírt már ennyi telet
de sosem mondta: most már elég!
örök optimista tanárként hajtogatja:
„Géza kék az ég”
talán diákjai csenték zsebébe
a nyelvi tréfát
mennyit alakít, hitet, meggyőződést,
szerencsés mint ama fák,
dacolva az idővel
ott állnak még helyükön
a vándoroknak utat mutatnak

hófúvás határán is
hogy célba érjenek
hirdetjük: olyan január van
amikor az ifjúkor
lelkesült hite üzeni
csorbíthatatlanul mégis nyár van
mely az ifjúsággal, hittel újra felér
kívánom így legyen 2007 telén.

Még Gazsi is bizakodott, miként ezt legutolsó levele tanúsította, sőt engem is biztatott.

„Kedves Gézám!

Köszönöm figyelmedet (Segély)

Kórházban olvastam a Közelebb az életemről írt dolgozatodat, ez biztos, csak jövőre jön a Kortársban, mert a decemberi az tele van.

Még Krisztina is közöl benne egy kritikus írást!

Várom a decemberi Hitelt!

Vigyázz az egészségedre, jövőre meg kell gyógyulnunk! Ez a cél!

A prima-átadásra nem tudnék elmenni, gyerekeim lesznek ott helyettem. De legkevésbé sem érdekel, ezek lefutott játszmák.

Szép ádventi időt, nyugalmat kívánok

Ölel:

Nagy Gazsi”

2006. XII. 5.

Kedves Gazsi!

Köszönöm nemrégén írott leveledet meg azt a CD-t is, amelyet tegnap hozott a postás. Gratulálok hozzá, s a nyugalmasabb karácsonyi órákban hallgatni fogjuk. Idén csak a lányunk jön haza, ma éjjel, ha nem lesz sztrájk az ottani repülőtéren, férjével és fiával Brüsszelből, január elején pedig mi megyünk néhány napra Madridba. Kalifornia most távol marad a fél-kínai unokával.

Új könyvem sajnos nem készült el a Széphalomnál decemberben, csak januárra várható, de akkor lesz egy másik is. A Krónika Nova kiad egy karcsú válogatott tanulmányokat az év elején, s ahhoz elkészítettem írásaim bibliográfiájának első, jelentősebb felét, ötszáz tétel lett. (Nem kaptak helyet a napi- és hetilapokba írottak, így sokallja a kiadó, de majd egy másik alkalommal azt is megcsinálom.) De lesz tavasszal még egy könyvem Serfőző Simon másik kiadójánál. Ez azért érint téged, mert *Tíz költő* a címe, s az egyike te vagy. Benne lesz minden, amit eddig írtam rólad. A teljes névsor: Veress Miklós, Szepesi Attila, Kerék Imre, Serfőző Simon, Szöllősi Zoltán, Nagy Gáspár, Tóth Erzsébet, Pintér Lajos, Zalán Tibor, Dobozi Eszter. Remélem nincs ellenedre ez a lista. Az Ághról,

Belláról, Ratkóról, Budáról, a Kilencekről írottak nagyrészt már megjelentek korábbi könyveimben.

A bibliográfia készítése közben egy érdekes kéziratra találtam az 1977-es dossziében. Egy veled készített interjú ez az év végéről. A *Magyar Ifjúság* számára csináltuk, A hónap portréja sorozatba, de nem emlékeztem rá, s arra sem, hogy végül megjelent-e. Nálam nincs írásos nyoma, se lapszám. Könyvtárban megnéztem 1977 októberétől 1978. március végéig a lapot, de nem találtam. Nem tudom, neked van-e valamilyen emléked erről. Mindenesetre gépbe írtam a szöveget, s jelképes karácsonyi ajándékként elküldöm, s ha nincs ellene kifogásod, beleteszem a *Tíz költő* c. kötetbe is. Aztán majd sorra küldöm az új könyveket is.

Elsőbbséggel adom fel ezt a levelet, így talán még megkapod az ünnepek előtt. Békés és áldott karácsonyt kívánok neked, feleségednek, az egész családnak. S amint az legutóbb írtad: vigyázzunk az egészségünkre, mert jövőre meg kell gyógyulnunk! Így legyen!

Budapest, 2006. december 21-én,
a téli napforduló napfényes örömeiben

A farkasréti búcsúztatóra csonthideg januárban került sor. Döbbenetes volt halani felvételtől az ő szavait. Különbusz vitte a szülőfalujába a gyászolókat, de én nem mehettam, mert arra a délelőttre ki volt írva egy vizsganapom, s azt nem lehetett elhalasztani. Csak később jártam Bérbaltaváron, s a vasvári emlékülésen előadást is tartottam. Halála után is többször foglalkoztam Nagy Gáspár életművével.

*

Levélváltásunk is őrzi barátságunkat.

Nagy Gáspár levelei

1.

Kedves Géza!

Kedden vártam Rád. Sajnos nem jöttél. Kicsit összefirkáltam a kéziratot. A „többféle közéleti...” fölöslegesnek érzem. Ezért kihagynám. Ha valahol rosszul javítottam, azt tetszésed szerint írd át.

Különben kösz, azt hiszem, túl vagyok értékelve.

Szeretettel köszönt:

n. Gazsi

dec. 6. Mikulás napján

ui – majd próbálj telefonon keresni.

2.

Kedves Géza!

Köszönöm a meghívót a Magyar Írók Szövetsége KISZ-szervezete taggyűlésére és nyilvános vitájára. Sajnos 15-én (pénteken) nem tudok részt venni – ugyanis akkor dolgoznom kell – de 16-17-én szeretnék ott lenni Hatvanban. Gondolom ez azt jelenti, hogy számomra egy éjszakára kell szállás. Tehát megyek szombaton (16-án). Nagyon köszönöm a meghívást. Ha mégis valami probléma lenne, úgy kérek, hogy értesítsél. Te: 359-179 vagy Bp. XII. Lékai tér 3. I. 4.

Barátsággal üdvözlő:

Nagy Gáspár

Bp., 72. 9. 5.

3.

Hatvanban találkoztunk utoljára, s azóta bizony eltűntem. Rengeteg dolgon mentem keresztül. Sorolni fölösleges volna itt. Karácsony táján, évvégén mégis jelentkezem. Mivel úgy tudom, egyetlen versem sincs Nálad (ill. egy közölhetetlen), küldök 3-at. Mondhatnám azt is, hogy jó lenne, ha valamelyik megjelenhetne, mivel aktuálisnak érzem őket. De ez már a Te dolgod. Független a versektől – teljesen külön – elválasztva a fenti soroktól. Úgy érzem a Forrás rovat 180°-kal változni tudott 1 év alatt. Mert azért én olvastam ám, ha nem is volt éppen benne versem. Külön gratulálni szeretnék a határainkon túliak bemutatásáért (főleg szép válogatás volt Erdélyből) és az Illyést köszöntő szövegért. Egyszerűen jól, felelősséggel, stílusosan dolgoztál kedves Géza! Szerkesztőre ilyen csak Ília Mihályra mondanék jelen pillanatban. Hogy egy ilyen „bulvár” lapban valószínűleg meg elképzeléseid, mint a M. I., ez még külön nagy szó! Szívből gratulálok ezért. Éreztem a profilt! S hiszem, hogy a dilettánsok is kiszűrődtek, pedig azelőtt voltak bőven ezen az oldalon. Őszintén írtam ide ezeket a mondatokat. Találkozás hiányában és nem valaminek az ürügyén. Aztán olvastam még nagyon jó írásodat az Újforrásban. Sárándi Jóska mutatta. Nagyon tetszett. Így gondolom én is. Magamról annyit, hogy januártól állás nélkül vagyok egy ideig. A Szabó Ervin Könyvtár ideiglegesen jól kikészített, s különben is. Viszont az 1973-as év publikálás szempontjából tűrhetőnek ígérkezik már. Márciusra jövök a *Kortárs*ban, *Alföld*ben. Bizonytalan idejű elfogadások vannak a *Tiszatáj*ban, *Napjaink*ban. S januárban a Rádió – (Fiatalok Stúdiójában lesz 11 versem, amit még idén áprilisban vettek fel). Lassan épülnek a hegyek, aztán ki tudja milyen hamar leomolhatnak.

Kellemes ünnepeket és áldásos újesztendőt kívánva

Szeretettel üdvözlő:

Nagy Gáspár

Budapest, 1972. december 16.

4.

Bp., 77. jan. 20.

Kedves Géza!

Gondoltam, hogy találkozunk 19-én a FIJAK megbeszélésén. Sajnos nem így történt. Rengeteg dologról kéne beszélnünk. A legelső: Miskolcon ápr 5-6. Ady ünnepség kapcsán valamelyik este lenne egy „reprezentatív” költői est. Javasoltam, hogy ennek szerkesztésével Téged bízunk meg. Mindenki elfogadta: érveim a következők voltak: 1. a Tengerlátó-t, a legreprezentatívabb antológiát Te szerkesztetted, onnan csak ki kell emelni a verseket, bizonyos szűkítéssel; s így reális képet kaphat mindenki a „fiatal költészet” helyzetéről. 2. Te kritikus vagy, tehát pártatlan a szó jó értelmében. Felmerült a kérdés, hogy a legfiatalabbaknak is rendezzünk egy műsort = a másikkal párhuzamosan. Itt felajánlanám segítségemet (szóval Veled dolgoznánk össze, és főleg ezért szeretnék találkozót kérni Tőled). Tudom, hogy szerkesztész egy ilyen antológiát is. Kb. 20-25 emberem, nevem van akiknek kéziratait szívemen viselem mert tehetségesek, tehát nyugodtan bekerülhetnének ebbe az antológiába. (Kötetük van a Móránál, de még sokára jön, vagy félig kész, aztán vidéki műhelyekben eldugva írnak, bár némelyik mögött jelentős publikáció van.) Szóval kész örömet felajánlanám segítségemet, és talán Miskolcra is össze lehetne állítani egy műsort az ő verseikből. (Január 27-én a pécsi műhely, febr. 10-én a somogyi műhely mutatkozik be a Fiatal Művészek Klubjában.)

Szeretettel köszönt:

Nagy Gazsi

Ui – itt küldöm a KISZ KB. levelét. Szabó Éva tegnap nekem adta oda. De gondolom azért ez igazán a Titkár elvtársat érdekli. A díjak még messze vannak. Lassan dolgozik a KB.

5.

A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó hivatalos levélpapírján

Levelünk száma: 5736

Budapest, 1978. október 10.

Vasy Géza

Budapest,

Oltó u. 2. IV. 19

1108

Kedves Géza!

A prózai antológia ügyében kellene tárgyalnunk, ezért kérlek, amint tudsz, gyere be a kiadóba. Pár helyen változtatnunk kell, mert mint később megtudtam itt nem szerepelhetnek azok a novellák, amelyek a „szarvasokban”. S még né-

hány esetben lenne jobbító tervem, ami a szerzők és az antológia javára is válhatna. (Ez most az összkép után alakult ki bennem.)

Szeretettel köszöntelek:

Nagy Gáspár

6.

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó hivatalos papírján

Otthoni címem:

Budakeszi, Felkeszi u. 17.

2092

Budapest, 1979. december 14.

Kedves Géza,

nagyon rég találkoztunk, s azóta itt nálunk komoly változások történtek; Illés Lajos nyugdíjazását kérte, és helyére Sík Csaba került. Ezt gondolom, föl tudod mérni, hogy mit jelent. Azt hiszem azt az utat, melyet Kormos Pista csinált itt – Gyöngyszem, első kötet s egyéb antológiák –, Sík meglehetősen szűk és sznob ízlése mellett és miatt nem lehet járni. Én pedig nem fogok alkalmazkodni, vagy általam hülyeségnek tartott ügyekben aszisztálni. Egy csomó jó dolog szerkesztésemben még 80-ban, 81-ben megjelenik, de aztán... (PL. most Ószabó és Szikszai szerződéses kötetét nyirják.)

Volt-e Madárúton felvétel a Rádióban? Kedden az Írószövetségben elég keményen összevitatkoztam Könczöl Csabával az elsőkötetes költők összefoglaló estjén; ő még mindig a Madárúton-t, mint népfrontos antológiát szidta, én meg az ő védencét, Fodor Ákost marasztaltam el. (S eléggé megmondtam a véleményemet a két korreferensnek is, akik nem annyira elsőrangú poéták (Iszlai, Kartal.) Kenyeres összegzésében a három Kozmoszos volt a legjobb. Különösen Tóth Erzsí és Keresztes Jóska!, de Pátkai is jó értékelést kapott, csak Kartal Zsuzsa érezte képzavarnak ezt a gyönyörű sort „Ablakod alatt / ácsorgó dal vagyok / Magyarország.”

Más: második kötetemre most kaptam a Magvetőtől egy nagyon szép összeggel járó nívódíjat.

Olvastam a Napjainkat. Mit is mondjak? Köszönöm, hogy értetted, hogy próbáltál azonosulni a leírt versekkel, gondokkal. Őszintén örültem írásodnak, de talán nem is vagyok illetékes, hogy elmondjam neked.

Kedves Géza! Kívánok minden jót; békés, boldog ünnepeket neked és családnak.

Öllelek:

nagy gazsi

Ui - a december 8-i *Nők Lapjában* 9. oldalon a Madárúton-ról, ill. bizonyos, nevetséges hiányosságokról írnak. Állati jó!

7.

Kedves Géza!

Arra kérném kedves feleséged, hogy a Gimnáziumában függessze ki ezeket a papírosokat, s esetleg agitáljon, hogy jöjjenek tehetséges gyerekek. (Szécsi Margittal csináljuk ezt a dolgot, majd szóban többet)

Ha feleségednek más Gimnáziumokban van magyartanár ismerőse, aki tudna tehetséges gyerekeket; úgy kérem, próbáljon velük kapcsolatba lépni. Köszönöm előre is! (Jó és fontos ügyekről van szó!)

Szeretettel köszönt:

Nagygazsi

febr. 15.

8. Strugai képeslap

A STRUGAI költészeti fesztiválról – ahol most Blázse KONESKI (macedón) költő kapta az aranykoszorút – gondolok Rád nagy szeretettel

Nagy Gazsi
1981. aug. 31.

MAGYAR ÍRÓK SZÖVETSÉGE
BUDAPEST, VI. BAJZA UTCA 18.
Telefon: 228-840

Budapest, 1981.

4. január 3.

Előadó:

Tárgy:

Hiv. szám:

Kedves Géza!

Nagyon kíváncsi vagyok rád!
Végül, hogy megjelent! Nekem
ez igen. Készen állsz a jövőre?
Tölöd. Kérlek most békességet,
munkát, és új esztendőre, s Haorai
jól az egész családunk.

Régi Barátságokból:

Nagygazsi
x perre, legutolsó - Komoró tanulmányt olvastam el, ---
aztán a nagy készséget

9.

Magyar Írók Szövetsége hivatalos papírján

Budapest, 1984. január 3.

Kedves Géza!

Nagyon köszönöm szép könyved.* Végre, hogy megjelent! Nekem ez igazi karcsonyi ajándék volt Tőled. Kívánok most békességes, műveket termő új esztendőt, s hasonló jókat az egész családnak.

Régi barátsággal ölel:

nagygazsi

* persze, legelőször a Kormos-tanulmányt olvastam el, aztán a Nagy Lászlókat.

10.

Kedves Géza,

87. március 25.

kezembe került a „nem-Tiszatáj” 87/1–2. száma. Csupán a Te írásodat és Tóth Béláét olvastam el. Gondolhatod, hogy kíváncsi voltam „indokaidra” – hisz régi barátság fűz Hozzád. Sajnos, elfogadhatatlan számomra okfejtésed, még akkor is, ha próbálom megérteni, megmagyarázni. A régi szerkesztőkről és lapról jót mondani és mégis írni ide, talán még rosszabb, mintha szidnád őket az elkövetett „szerkesztéspolitikai tévedésekért” stb. – ahogy elképesztő beköszöntőjében a főszerkesztő írja (még ezt is elolvastam). Tóth Béla sem tudott meggyőzni, a különben sok érdekes és árulkodó adalékot szolgáltató HAJÓS-történetével arról, hogy most ő ott, és így... Ennyit szerettem volna csupán írni. Köszönt:

Nagy Gazsi

11.

Hitel levelezőlapján

Kedves Géza!

Most adták kezembe a Népszava jan. 22-i számát, benne kritikádat. Hát bizony sokat várakozott! Köszönöm. Talán jönnek jobb idők is. Csupán ennyit akartam írni most.

Minden jót kívánok:

Nagy Gazsi

1989. jan. 30.

Nagy László halálának 11. évfordulóján

12.

Vasy Géának
Bp.

1989. XI. 10.

Kedves Géza!

Betegágyamhoz* hozták el Bíró Zolinak címzett leveledet. Zoltán Alexának és nekem „passzolta” tovább olvasásra. Nagyon remélem, hogy valamelyikre érdemben válaszol, mert kéziratodat csak ők olvashatták. Én nem is láttam! Így visszaküldeni is ők tudják. Sajnálom a történeteket. Ezt csak Zoltán rendezhetné el méltán azzal, hogy valami újabb kéziratot kér Tőled. Az nyilvánvaló, hogy itt nálunk többféle ízlés, szempont „elő-mögé-föle ítélet” munkál a szerkesztőkben. Az biztos, hogy az indulás hónapjaiban kimondva-kimondatlanul is „büntettük” a Tiszatájba írókat. De ennek vége, ha látod a szerzőinket. Lezsák Sanyi



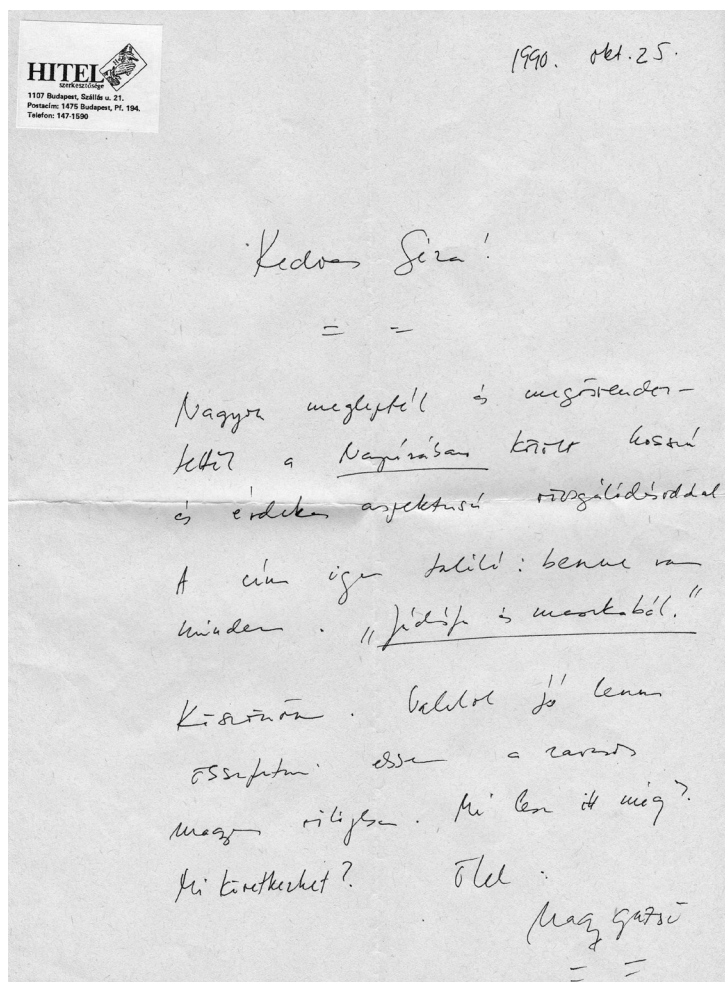
nagyjából jól fogalmazott. A kritika, esszé dolgában Bíró Zoli, Alexa, Mátyóki Endre a legfőbb illetékes, persze egy szerk. ülésen mi is belekotyogunk dolgokba, de bizony egy csomó kéziratról semmit sem tudunk: mi lesz a sorsa, ki olvassa, ki ül rajta stb. Ez nekem személy szerint is gyötrelmem.

Ennyit tudok írni a tegnap olvasott leveledre. Kivánom – ne maradjon túske Benned. Persze azt is tudom: rohadt ügyek, helyzetek ezek! Mit lehet tenni?

Barátsággal köszönt:

Nagy Gazsi

* október 21-én egy szépen perforált vakbéllel műtöttek és ebből sok komplikáció volt, most még itthon gyógyulgatok



13.

Hitel hivatalos papírján

1990. okt. 25.

Kedves Géza!

Nagyon megleptél és megörvendezettél a Napórában közölt hosszú és érdekes aspektusú vizsgálódásoddal. A cím igen találó: benne van minden. „Júdásfa és maszkarál.” Köszönöm. Valahol jó lenne összefutni ebben a zavaros magyar világban. Mi lesz itt még? Mi következhet?

Ölel:

Nagy Gazsi

14.

Kedves Géza!

95. aug. 15-én

Nagyon szép és tartalmasa a Nagy László=monográfiád! Öszintén gratulálok, és köszönöm, hogy a könyvheti tanulmányköteted után ennek is birtokosa lehetek. Lám, csak úgy sorjáznak a könyveid! Sok erőt eztán is. Ölel:

Nagy Gazsi

P.S.

Azt hittem, hogy mindezt Tokajban koccintással is erősíthetem, de sajnos nem mehetek. Dolgaim ugyanabban az időben másfelé szólítanak. Jó tanácskozást, baráti eszmecserét, ha még lehetséges...

n gazsi

15.

Kedves Géza!

2000. 4. 15.

Köszönöm a versezetet és jó szavaidat. (Kossuth Lajos nevében is!) Sajnos, Hatvanba nem tudtam elmenni, mert megbetegedtem. Kormos ügyében majd még cseréljünk eszmét, s köszönöm, ha a R. Zs.-levelek visszakérülnek.

Szép Húsvétot kíván: N. Gazsi

16.

Kedves Géza!

2000. nov. 22.

Azt hittem, hogy okt. 26-án találkozunk e kis füzet bemutatásán a Károlyi Palotában. Nem találkoztunk. (Juhász Feri, a Kormos-lányok ott voltak, s Havas Judit csapata, no és a mosonszentmiklósi gyerekek igen szép műsort adtak.)

E könyvet á = 2500 Ft ért árulják. Ott a helyszínen több is elfogyott. Neked ezt a példányt szereztem, és szeretettel küldöm K. I. „megbízásából” is, aki tudja, hogy pályaképén szorgalmasan dolgozol. (a Dülöngélünkéből mindössze 1 vers – Eltűntek az égen – maradt átdolgozatlan formában. Yorickban 7-8 versen csak alig-alig változtatott Pista. Az az érzésem, hogy az első változat sok esetben üdőbb volt. S Kotnyek István rajzai – szerintem – nagyon szépek, illenek a korai Kormoshoz. Ölel: Nagygazsi

P. S. A Rab Zsuzsához írott Kormos-leveleket várom vissza!

17.

Kedves Géza!

2002. V. 1-2. éjjel

Köszönöm a két nagyon fontos könyvet! Régtől bámulom azt a kitartó, szorgos munkát, amellyel Te figyeled a kortársi magyar irodalmat, s aztán ezekről mindig jelet is hagysz! Azaz: fontos, érvényes műveket teszel le az asztalra. A Kilencek költőcsoport – édes bátyáim és néném, Mezey Kati – igen hálás lehet Neked. Ez a könyv, mégha késett is! – de van, bármikor elővehető; ez már irodalomtörténet, azaz nem veszhetnek el figyelmünk elől! Aztán Kormos Pista – valahol az Ég szélénél – nevetve mondja: nem hittem volna, hogy ez a Géza gyerek minden legendám, „mesém” után ered, s csaknem mindenre fényt derít. Lenyűgöz az alapos biográfiád, ez az aprómunka, mely K. I. életét fölmutatja.* A költészetet tárgyaló fejezetek is a lényegre érintik; ha majd egyszer valaki csak erre koncentrál, annak is igen hasznos lesz ez a „terepfölmérő” első kísérlet Kormos István kivételes költészetének betájolásához.

Amikor a prózakötetet (kétszer is) összeállítottam, sajnos, a kiadói szerkesztő Domokos Mátyás sem figyelmeztetett a kimaradt írásokra. A Kiss Annáról szólót sajnálom leginkább, de Anna se szólt, se más. A családnak se volt meg. Ha még egyszer lesz ilyen kötet – pótolható a Te jóvoltodból. (Egyszer majd elkérem Tőled, ha birtokodban van.) Külön köszönöm, hogy az Október-t, ezt a nagy létösszegző verset Te is kiemelten tárgyalod. (Itt mellékelem a Korunk körkérdésére adott válaszómat, azóta a teljes könyv is megjelent, én még nem kaptam meg, szóval itt is az Október szerepel Kormostól!)

A különböző folyóiratokból már szinte teljesen ismertem a Kormos-könyvet, de az igazi egybeolvasás élménye eztán érhet el, amikor lesz nyugalmas idő, hogy csak ezzel foglalkozzak.

Még egyszer köszönöm a könyveket. Jó egészséget, szép májust kívánok (ha ebben az idegbeteg, túlfeszült országban lehet ilyet elgondolni!)

Sokszor ölel:

Nagy Gazsi

* mint egy izgalmas nyomozás, olyan az életrajzi rész!